

Małgorzata Gasz

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

e-mail: malgorzata.gasz@ue.wroc.pl

DIAGNOZA STANU WSKAŹNIKÓW MONITORUJĄCYCH REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020

THE DIAGNOSIS OF STATE OF THE INDICATORS MONITORING THE IMPLEMENTATION OF THE EUROPE 2020 STRATEGY

DOI: 10.15611/pn.2017.488.03

JEL Classification: E60

Streszczenie: W artykule podjęto próbę oceny perspektyw i terminowości realizacji przyjętych w Strategii Europa 2020 założeń w kontekście obserwowanych zmian ekonomicznych i społecznych. W tym celu dokonano analizy wielkości obrazujących stopień osiągnięcia celów nadrzędnych w Polsce na tle innych państw Unii Europejskiej. Autorzy strategii zakładają, że zwiększenie wysiłków na rzecz poprawy intensywności funkcjonowania sfery b+ oraz rozwoju innowacyjności gospodarek europejskich wpłynie pozytywnie na wzrost konkurencyjności całej UE i wygenerowanie nowych miejsc pracy, a projektowane działania w sferze edukacji zorientowane na wzrost odetka ludzi z wyższym wykształceniem pozwolą ograniczyć skalę bezrobocia i ubóstwa obywateli. Stopień osiągnięcia poszczególnych celów przez kraje członkowskie cechuje jednak znaczne zróżnicowanie, co może opóźnić terminową realizację założeń strategii. Jako metody zastosowano analizę opisową, analizę danych statystycznych oraz analizę krytyczną.

Słowa kluczowe: Strategia Europa 2020, wskaźniki monitorujące, konkurencyjność Unii Europejskiej.

Summary: This article attempts to assess the perspectives and timeliness of the assumptions made in the Europe 2020 Strategy in the context of the observed economic and social changes. For this purpose, an analysis of the magnitude of the achievement of overriding objectives in Poland against the background of other European Union countries was made. The authors of the strategy assume that increasing efforts to improve the intensity of R&D and innovation will contribute positively to improving the competitiveness of the EU as a whole and generating new jobs, while the projected education actions aimed at increasing the severity of people with higher education will limit the scale of unemployment and poverty among EU citizens. However, the degree of achievement of individual objectives by Member States is characterized by considerable variability, which may delay the timely implementation of the

strategy's objectives. Descriptive analysis, statistical analysis, and critical analysis were used as a means to achieve the goal.

Keywords: Europe 2020 Strategy, indicators monitoring the competitiveness of the European Union.

1. Wstęp

Projekt pn. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu został zatwierdzony do realizacji przez Komisję Europejską 17 czerwca 2010 r. i wpisuje się w wizję społecznej gospodarki rynkowej dla Europy XXI wieku [Komisja Europejska 2010]. Jego przesłaniem jest wykreowanie w perspektywie długookresowej warunków do zrównoważonego wzrostu gospodarczego państw Unii Europejskiej. Strategia Europa 2020 w swych założeniach stanowi kontynuację, choć w szerszym kontekście, idei przyjętych w Strategii Lizbońskiej, ukierunkowanych na budowę silnej ekonomicznie i konkurencyjnej w skali świata gospodarki europejskiej.

Osiągnięcie przyjętych w perspektywie lat 2010-2020 założeń ma zapobiec stopniowej utracie znaczenia ekonomicznego Unii Europejskiej w światowym porządku gospodarczym. Jako priorytety o charakterze krótkoterminowym przyjęto ograniczenie negatywnych następstw światowego kryzysu gospodarczego (spadek tempa wzrostu gospodarczego, zwiększenie zadłużenia sektora finansów publicznych, wzrost bezrobocia), a także stworzenie nowej, bardziej bezpiecznej architektury na europejskim rynku finansowym, zorientowanej na wychwytywanie i niwelowanie rozpowszechniania się niebezpiecznych symptomów, w warunkach globalizacji zagrażających stabilizacji finansowej i gospodarczej państw członkowskich. W dalszej perspektywie trzy najważniejsze cele odnoszą się do inteligentnego rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, rozwoju zrównoważonego (zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów, wsparcie dla gospodarki przyjaznej środowisku oraz bardziej konkurencyjnej), jak też rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu poprzez wsparcie dla działań służących zwiększaniu zatrudnienia, zapewniających spójność społeczną i terytorialną. W ramach strategii przyjęto 5 wymiernych celów odnoszących się do takich sfer, jak: zatrudnienie, badania i innowacje, zmiany klimatu i energii, edukacja oraz walka z ubóstwem. Realizację i właściwe ukierunkowanie sposobów spełnienia przyjętych celów nadrzędnych (tab. 1) wspierać mają na poziomie UE i państw członkowskich oraz władz regionalnych i lokalnych tzw. inicjatywy przewodnie (*flagship initiatives*). Należy zaznaczyć, że przyjęte w strategii wartości referencyjne mają charakter ogólny, jednak uwzględniając specyfikę i fakt znacznego zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych krajów członkowskich, dopuszczono możliwość przyjęcia przez nie wartości docelowych bardziej realnych z punktu widzenia przyjętego horyzontu czasu, jak również odmiennych środków osiągnięcia celów.

Ze względu na objętość artykułu analizowane zagadnienia będą koncentrować się na stopniu osiągnięcia celów nadrzędnych.

Tabela 1. Cele Strategii Europa 2020

Cele nadrzędne Strategii Europa 2020	Cele krajowe Strategii Europa 2020 dla Polski
Wzrost wskaźnika zatrudnienia osób w przedziale wiekowym 20-64 lata do poziomu 75%	Zwiększenie wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata do co najmniej 71%
Przeznaczenie 3% PKB UE na inwestycje w badania i rozwój (b+r)	Osiągnięcie poziomu nakładów na działalność b+r równego 1,7% PKB
Osiągnięcie celów „20/20/20” w zakresie klimatu i energii – zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z 1990 r., zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej o 20%	Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej do poziomu ok. 96 Mtoe, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz redukcja emisji CO ₂
Podniesienie poziomu wykształcenia poprzez zmniejszenie odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz zwiększenie, do co najmniej 40%, odsetka osób w wieku 30-34 lat z wykształceniem wyższym lub równoważnym	Zmniejszenie do 4,5% odsetka młodzieży niekontynuującej nauki oraz zwiększenie do 45% odsetka osób w wieku 30-34 lat posiadających wyższe wykształcenie
Zmniejszenie ubóstwa poprzez wydzwignięcie co najmniej 20 mln osób z ubóstwa lub wykluczenia społecznego	Zmniejszenie o 1,5 mln liczby osób żyjących poniżej relatywnej granicy ubóstwa

Źródło: http://stat.gov.pl/cps/rde/xber/gus/POZ_Wskazniki_Europa2020.pdf (20.09.2017).

2. Zmiany w obszarze zatrudnienia w państwach Unii Europejskiej

Analiza danych dotyczących wielkości zatrudnienia osób w przedziale wiekowym 20-64 lata w państwach UE (tab. 2) pozwala stwierdzić, że na koniec 2016 r. odsetek tych osób przekraczał zakładany w strategii poziom 75% jedynie w ośmiu krajach Unii, tj. w Szwecji (81,2%), Niemczech (78,7%), Wielkiej Brytanii (77,6%), Danii (77,4%), Holandii (77,1%), Czechach (76,6%), Estonii (76,6%), Danii (76,5%) oraz na Litwie (75,2%). Najniższy poziom wskaźnika odnotowano w Grecji (56,2%), Chorwacji (61,4%) i we Włoszech (61,6%), co przy średniej dla UE-28 (71,0 %) odzwierciedla znaczną dysproporcję wewnętrzną.

Na przestrzeni lat 2009-2016 wskaźnik zatrudnienia (z wyjątkiem Niemiec) cechowała zróżnicowana dynamika, co wiązać należy ze zmieniającą się sytuacją gospodarczą. Mając na uwadze wartości wyjściowe tempa dotychczasowych zmian w większości krajów, można mieć obawy co do terminowości osiągnięcia tego celu strategii przez wszystkie kraje członkowskie.

Tabela 2. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata ogółem (w %)

Kraj	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
UE-28	69,0	68,6	68,6	68,4	68,4	69,2	70,0	71,0
Austria	73,4	73,9	74,2	74,4	74,6	74,2	74,3	74,8
Belgia	67,1	67,6	67,3	67,2	67,2	67,3	67,2	67,7
Bułgaria	68,8	64,7	62,9	63,0	63,5	65,1	67,1	67,7
Chorwacja	64,2	62,1	59,8	58,1	57,2	59,2	60,6	61,4
Cypr	75,3	75,0	73,4	70,2	67,2	67,6	67,9	68,8
Czechy	70,9	70,4	70,9	71,5	72,5	73,6	74,8	76,7
Dania	77,5	75,8	75,8	75,4	75,6	75,9	76,5	77,4
Estonia	70,0	66,8	70,6	72,2	73,4	74,4	76,5	76,6
Finlandia	73,5	73,0	73,8	74,0	73,3	73,1	72,9	73,4
Francja	69,5	69,3	69,3	69,4	69,6	69,4	69,5	70,0
Grecja	65,6	63,8	59,6	55,0	52,9	53,3	54,9	56,2
Hiszpania	64,0	62,9	62,0	59,6	58,6	59,9	62,0	63,9
Holandia	78,8	76,8	76,4	76,6	75,9	75,4	76,4	77,1
Irlandia	66,9	64,7	63,8	63,7	65,5	67,0	68,7	70,3
Litwa	67,0	64,3	66,9	68,5	69,9	71,8	73,3	75,2
Luksemburg	70,4	70,7	70,1	71,4	71,1	72,1	70,9	70,7
Łotwa	66,7	64,3	66,3	68,1	69,7	70,7	72,5	73,2
Malta	59,0	60,1	61,6	63,1	64,8	66,4	67,8	69,6
Niemcy	74,2	75,0	76,5	76,9	77,3	77,7	78,0	78,7
Polska	64,9	64,3	64,5	64,7	64,9	66,5	67,8	69,3
Portugalia	71,1	70,3	68,8	66,3	65,4	67,6	69,1	70,6
Rumunia	63,5	64,8	63,8	64,8	64,7	65,7	66,0	66,3
Słowacja	66,4	64,7	65,0	65,1	65,0	65,9	67,7	69,8
Słowenia	71,9	70,3	68,4	68,3	67,2	67,7	69,1	70,1
Szwecja	78,3	78,1	79,4	79,4	79,8	80,0	80,5	81,2
Węgry	60,5	59,9	60,4	61,6	63,0	66,7	68,9	71,5
Wielka Brytania	73,9	73,5	73,5	74,1	74,8	76,2	76,8	77,6
Włochy	61,7	61,0	61,0	60,9	59,7	59,9	60,5	61,6

Źródło: <http://stat.gov.pl/statystyka-miedzynarodowa/porownania-miedzynarodowe/tablice-o-krajach-wedlug-tematow/wskazniki-monitorujace-europa-2020/> (20.09.2017).

Według najnowszych danych w styczniu 2017 r. stopa bezrobocia w państwach UE osiągnęła najniższy od 2009 r. poziom 8,1%. W 17 państwach wskaźnik ten był niższy od średniej unijnej. W ostatnim kwartale 2016 r. we wszystkich krajach Unii Europejskiej zatrudnionych było 232,9 mln osób [<https://rynekpracy.pl>]. Można zatem przyjąć, że pomimo kłopotów natury fiskalnej krajom UE udaje się ograniczać skalę bezrobocia, choć państwa członkowskie cechują w tym obszarze znaczne dysproporcje. Do krajów, które posiadają atrakcyjne rynki pracy, a tym samym najniższą skalę bezrobocia, należą Czechy (3,4%) oraz Niemcy (3,5%). Z kolei problem braku stałego zatrudnienia w najwyższym stopniu dotyka ludność Grecji (23,0%) i Hiszpanii (18,2%) [<http://forsal.pl/artykuly>]. Należy także odnotować fakt zmniejszenia

szenia stopy bezrobocia (2017/2016) w takich państwach, jak Chorwacja, Hiszpania oraz Węgry. W Polsce spadek liczby osób bezrobotnych (stopa bezrobocia liczona według metodologii Eurostat wyniosła 5,4%) w ostatnim okresie to efekt ożywienia na rynku pracy, którego przejawem była rosnąca liczba ofert pracy oraz propozycji stażu pracy w urzędach pracy, a także wzrost liczby wolnych niesubsydiowanych miejsc pracy.

Istotnym problemem unijnego rynku pracy jest relatywnie wysokie bezrobocie wśród osób młodych (15-24 lata). Choć optymizmem napawać może fakt, iż w styczniu 2017 r. odnotowano tu spadek stopy bezrobocia z 19,3 do 17,7% (rok do roku), to niepokoić może wciąż relatywnie duża liczba osób pozostających bez pracy w tej grupie wiekowej (4,4 mln) [<http://forsal.pl/artykuly>]. Do państw w największym stopniu dotkniętych problemem należą Grecja (stopa bezrobocia na poziomie 47% oraz Hiszpania i Chorwacja (powyżej 20%). Najłatwiej zdobyć pracę młodym ludziom w Niemczech, Czechach, Danii i Holandii. Na polskim rynku pracy sytuację osób młodych cechuje zarówno relatywnie niska aktywność zawodowa (33,2%), jak i niski wskaźnik zatrudnienia (26,7%), podczas gdy w starszych grupach wiekowych pracuje 78,8% (25-34 lata) oraz 83,4% (35-44 lata).

W celu ograniczenia skali bezrobocia, obok wsparcia z funduszy unijnych, niektóre rządy podjęły kroki w celu realizacji własnych programów aktywizacji zawodowej dla młodych (Włochy, Francja, Portugalia), w innych, jak w Grecji, takie programy nie funkcjonują.

3. Innowacyjność państw UE

Zgodnie z założeniami Strategii Europa 2020 jednym z filarów wejścia europejskich gospodarek na ścieżkę szybszego wzrostu gospodarczego jest podniesienie poziomu ich innowacyjności. W ramach inicjatywy flagowej pn. Unia Innowacji przyjęto jako cel horyzontalny osiągnięcie 3% poziomu wydatków na badania i rozwój (b+r) do 2020 roku. Osiągnięcie tego celu wspierać ma szereg inicjatyw podejmowanych zarówno na poziomie unijnym, jak i krajowym.

W skali globalnej tempo wzrostu innowacyjności europejskiej gospodarki w ostatnich latach, choć nie jest spektakularne, ocenić należy jako względnie stabilne, co plasuje Europę za Koreą Południową i Japonią. Analiza danych zawartych w tab. 3 kaže jednak podać w wątpliwość możliwość terminowego osiągnięcia 3% poziomu wydatków na b+r w skali całej UE. Pomimo podjęcia szeregu działań o charakterze instytucjonalnym w kierunku budowy gospodarki innowacyjnej widoczne nadal znaczne zróżnicowanie wyników państw członkowskich w tym względzie wiązać należy z odmienną strukturą poszczególnych gospodarek. W 2015 r. jedynie w Szwecji, Austrii i Danii poziom wydatków na b+r był wyższy niż zakładany poziom referencyjny. W Bułgarii, Chorwacji, na Cyprze, Grecji, Malcie, Łotwie oraz w Rumunii skala wydatków na sferę badawczo-rozwojową nie przekraczała poziomu 1% PKB. W świetle powyższych danych należy stwierdzić, iż osiągnięcie

prognozowanego celu w dziedzinie poprawy innowacyjności całej UE wymaga dalszego horyzontu czasu oraz intensyfikacji w kwestii zwiększania środków na b+r.

Tabela 3. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (jako % PKB)

Kraj	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
UE-28	1,93	1,93	1,97	2,01	2,03	2,03	2,03
Austria	2,61	2,74	2,68	2,93	2,97	3,06	3,07
Belgia	1,99	2,05	2,16	2,36	2,44	2,46	2,45
Bułgaria	0,49	0,56	0,53	0,60	0,63	0,79	0,96
Chorwacja	0,84	0,74	0,75	0,75	0,82	0,79	0,85
Cypr	0,44	0,45	0,45	0,43	0,46	0,48	0,46
Czechy	1,30	1,34	1,56	1,78	1,90	1,97	1,95
Dania	3,07	2,94	2,97	3,00	3,01	3,02	3,03
Estonia	1,40	1,58	2,31	2,12	1,73	1,45	1,50
Finlandia	3,75	3,73	3,64	3,42	3,29	3,17	2,90
Francja	2,21	2,18	2,19	2,23	2,24	2,24	2,23
Grecja	0,63	0,60	0,67	0,70	0,81	0,84	0,96
Hiszpania	1,35	1,35	1,33	1,29	1,27	1,24	1,22
Holandia	1,69	1,72	1,90	1,94	1,95	2,00	2,01
Irlandia	1,61	1,60	1,54	1,56	1,56	1,51	b.d.
Litwa	0,83	0,78	0,90	0,89	0,95	1,03	1,04
Luksemburg	1,71	1,51	1,47	1,28	1,31	1,28	1,31
Łotwa	0,45	0,61	0,70	0,67	0,61	0,69	0,63
Malta	0,52	0,62	0,67	0,83	0,77	0,75	0,77
Niemcy	2,72	2,71	2,80	2,87	2,82	2,89	2,87
Polska	0,66	0,72	0,75	0,88	0,87	0,94	1,00
Portugalia	1,58	1,53	1,46	1,38	1,33	1,29	1,28
Rumunia	0,46	0,45	0,49	0,48	0,39	0,38	0,49
Słowacja	0,47	0,62	0,66	0,80	0,82	0,88	1,18
Słowenia	1,82	2,06	2,42	2,58	2,60	2,38	2,21
Szwecja	3,45	3,22	3,25	3,28	3,31	3,15	3,26
Węgry	1,14	1,15	1,19	1,27	1,39	1,36	1,38
Wielka Brytania	1,70	1,68	1,68	1,61	1,66	1,68	1,70
Włochy	1,22	1,22	1,21	1,27	1,31	1,38	1,33

Źródło: <http://stat.gov.pl/statystyka-miedzynarodowa/porownania-miedzynarodowe/tablice-o-krajach-wedlug-tematow/wskazniki-monitorujace-europa-2020/> (20.09.2017).

Jak wynika z danych zawartych w europejskiej tablicy wyników innowacji, summary wskaźnik innowacyjności (Summary Innovation Index – SII) dla państw UE-28 wzrósł z poziomu 0,493 w 2010 r. do 0,503 w 2016 roku [Komisja Europejska 2017], co oznacza, że ogólny poziom innowacyjności UE systematycznie się zwiększa, choć tempo tego wzrostu nie jest znaczące.

W porównaniu z poprzednim zestawieniem w 15 krajach UE odnotowano poprawę wyników. Kraje, które w ostatnim roku w największym stopniu zwiększyły

poziom swojej innowacyjności, to: Litwa, Malta, Holandia, Austria i Wielka Brytania. Największe postępy poczyniono w dziedzinie międzynarodowych wspólnych publikacji, szkoleń w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych, liczby absolwentów szkół wyższych i studiów doktoranckich oraz nasycenia usługami szerokopasmowego dostępu do Internetu. Grupę liderów innowacji tworzą: Szwecja, Dania, Finlandia, Niemcy i Holandia, kraje zaś najmniej innowacyjne to Bułgaria i Rumunia. Należy przy tym podkreślić, iż poszczególne kraje są liderami w wybranych obszarach innowacji.

Znaczne zróżnicowanie wskaźnika SII wśród państw członkowskich – jego wartość waha się w przedziale od 0,167 (Rumunia) do 0,708 (Szwecja) – może stawać pod znakiem zapytania powodzenie procesu dalszej konwergencji w tym obszarze, a tym samym stanowić barierę w kontynuowaniu procesu budowy konkurencyjności europejskiej gospodarki. W Polsce (umiarkowany innowator) SII w 2016 r. kształtował się na poziomie 0,27 i odbiegał istotnie od średniej unijnej.

W procesie poprawy konkurencyjności gospodarki UE na arenie międzynarodowej pożądane jest zintensyfikowanie działań w dziedzinie innowacyjności wśród wszystkich państw członkowskich, tak na poziomie instytucjonalnym, jak i finansowym. W państwach o relatywnie niskim poziomie wydatków na sferę badawczo-rozwojową istotne znaczenie ma potrzeba podjęcia działań ukierunkowanych na rozwój współpracy między sektorem biznesu i światem nauki, przyspieszenie tempa komercjalizacji wyników prac badawczo-rozwojowych oraz kreowanie postaw proinnowacyjnych wśród przedsiębiorców tak, by potrafili oni dostrzegać opłacalność inwestowania w sferę b+r, mając na uwadze korzyści płynące z budowania przewag konkurencyjnych [Gmurczyk 2014]. Szczególną rolę w tej dziedzinie odgrywać powinno państwo jako podmiot określający kierunek pożądanych zmian, jak też mechanizmy tworzenia zasad współpracy i finansowania polityki proinnowacyjnej. Zwiększenie poziomu inwestycji w b+r może przełożyć się na wykreowanie nowych miejsc pracy oraz poprawę tempa wzrostu PKB, dzięki czemu dotknięte skutkami kryzysu państwa członkowskie będą mogły wejść na drogę szybszego rozwoju [Bukowski, Szpor, Śniegocki 2012].

Budowa tzw. zrównoważonego systemu innowacji, którego efektem ma być wzrost sprzedaży i eksportu produktów innowacyjnych, wymagać będzie zwiększenia poziomu inwestycji publicznych i prywatnych, tworzenia skutecznych partnerstw na rzecz innowacji między przedsiębiorstwami oraz ośrodkami akademickimi, a także kreowania postaw proinnowacyjnych w systemie edukacji oraz wysokiego poziomu badań naukowych. Fakt istnienia wyraźnej korelacji pomiędzy wzrostem gospodarczym w UE a inwestycjami w badania naukowe i innowacje sprawia, iż szczególnego znaczenia nabiera potrzeba zwiększania inwestycji w tej sferze [europa.eu].

4. Polityka klimatyczna

Ambicją UE jest rola światowego lidera w walce ze zmianami klimatu. Dlatego najważniejszą przesłanką europejskiej polityki klimatycznej jest budowa konkurencyjnej gospodarki niskoemisyjnej promującej odnawialne źródła energii. Jej integralną częścią jest stworzenie systemu handlu uprawnieniami do emisji.

W Strategii Europa 2020 przyjęto założenia 20/20/20, odnoszące się do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z 1990 r., zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej o 20%. Wartości te zostały następnie zmodyfikowane w 2014 r. jako nowe ramy polityki klimatycznej po 2020 r. i uległy zwiększeniu do poziomu odpowiednio: 40/27/27 [www.ec.europa.eu]. W opinii niektórych państw członkowskich, w tym Polski, przyjęte założenia mogą być trudne w realizacji z uwagi na dominujący przez wiele lat model gospodarki oparty na węglu. W związku z powyższym przyjęto, iż każdy kraj będzie ponosił ciężar adekwatnie do stopnia zamożności oraz zdolności do działania w celu ochrony klimatu. Przewidziano, iż mniej zamożne kraje (tj. z PKB na poziomie poniżej 60% średniego poziomu UE) będą mogły liczyć na złagodzenie wymagań i rozłożenie ich realizacji w czasie oraz wsparcie rozwoju własnych rozwiązań technologicznych m.in. w celu redukcji ryzyka importu zagranicznych technologii [http://energetyka.wnp.pl]. Swoistym wentylem bezpieczeństwa dla krajów emitujących znaczne ilości CO₂ ma stać się docelowo możliwość handlu pozwoleniami na jego emisję (Emissions Trading System – ETS).

Dotychczasowe postępy w dziedzinie polityki klimatycznej ocenić należy pozytywnie. Według danych statystycznych udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii w państwach UE-28 wzrósł z 12,9% w 2010 r. do 16,7% w 2015 roku. Tendencja wzrostowa widoczna jest we wszystkich krajach Unii. W Polsce tempo wzrostu w analizowanym przedziale było niższe od średniej unijnej i wyniosło 11,8% wobec 9,3% w 2010 r. [http://statystyka-miedzynarodowa]. Podobnie pozytywny efekt obserwowany jest w sferze ograniczania emisji gazów cieplarnianych – poziom emisji gazów w 2015 r. dla UE-28 wyniósł 77,88% wobec 85,89% w 2010 r. (w Polsce: 87,17% w 2010 r. i 82,76% w 2015 r.). [http://statystyka-miedzynarodowa].

Statystyki w dziedzinie ograniczenia ilości emitowanych do atmosfery gazów cieplarnianych pokazują także, że tempo realizacji przyjętych założeń wśród państw członkowskich jest bardzo zróżnicowane. Swego rodzaju sprzymierzeńcem w ograniczaniu emisji gazów cieplarnianych pochodzących z przemysłu, transportu i budownictwa okazał się kryzys gospodarczy, a także będący jego pokłosiem wzrost cen paliw, którego konsekwencją było znaczne ograniczenie ich zużycia w sektorze transportu oraz substytuowanie przez producentów energii cieplnej węgla gazem jako następstwo wzrostu cen węgla i równoległego spadku cen gazu.

5. Poziom wykształcenia mieszkańców UE

Budowa gospodarki bazującej na wiedzy, a także stwarzającej warunki do zwiększenia zatrudnienia oraz wzrostu wydajności i spójności społecznej wymaga odpowiedniej jakości kapitału społecznego.

W większości państw UE w okresie 2009-2016 wzrosła liczba osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie (tab. 4). Choć dane te mogą napaść optymizmem – w Polsce w ciągu 20 ostatnich lat liczba studentów zwiększy-

Tabela 4. Osoby w wieku 30-34 lata posiadające wyższe wykształcenie (w %)

Kraj	Osoby w wieku 30-34 posiadające wyższe wykształcenie							
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
UE-28	32,3	33,8	34,8	36,0	37,1	37,9	38,7	39,1
Austria	23,4	23,4	23,6	26,1	27,1	40,0	38,7	40,1
Belgia	42,0	44,4	42,6	43,9	42,7	43,8	42,7	45,6
Bułgaria	27,9	28,0	27,3	26,9	29,4	30,9	32,1	33,8
Chorwacja	21,3	24,5	23,9	23,1	25,6	32,2	30,8	29,5
Cypr	45,0	45,3	46,2	49,9	47,8	52,5	54,5	53,4
Czechy	17,5	20,4	23,7	25,6	26,7	28,2	30,1	32,8
Dania	40,7	41,2	41,2	43,0	43,4	44,9	47,6	47,7
Estonia	36,3	40,2	40,2	39,5	42,5	43,2	45,3	45,4
Finlandia	45,9	45,7	46,0	45,8	45,1	45,3	45,5	46,1
Francja	43,2	43,2	43,1	43,3	44,0	43,7	45,0	43,6
Grecja	26,6	28,6	29,1	31,2	34,9	37,2	40,4	42,7
Hiszpania	40,7	42,0	41,9	41,5	42,3	42,3	40,9	40,1
Holandia	40,5	41,4	41,2	42,2	43,2	44,8	46,3	45,7
Irlandia	48,9	50,1	49,7	51,1	52,5	52,2	52,3	52,9
Litwa	40,4	43,8	45,7	48,6	51,3	53,3	57,6	58,7
Luksemburg	46,6	46,1	48,2	49,6	52,5	52,7	52,3	54,6
Łotwa	30,5	32,6	35,9	37,2	40,7	39,9	41,3	42,8
Malta	21,9	22,1	23,4	24,9	26,0	26,5	27,8	29,8
Niemcy	29,4	29,7	30,6	31,8	32,9	31,4	32,3	33,2
Polska	32,8	34,8	36,5	39,1	40,5	42,1	43,4	44,6
Portugalia	21,3	24,0	26,7	27,8	30,0	31,3	31,9	34,6
Rumunia	16,8	18,3	20,3	21,7	22,9	25,0	25,6	25,6
Słowacja	17,6	22,1	23,2	23,7	26,9	26,9	28,4	31,5
Słowenia	31,6	34,8	37,9	39,2	40,1	41,0	43,4	44,2
Szwecja	43,9	45,3	46,8	47,9	48,3	49,9	50,2	51,0
Węgry	24,0	26,1	28,2	29,8	32,3	34,1	34,3	33,0
Wielka Brytania	41,4	43,1	45,5	46,9	47,4	47,7	47,8	48,1
Włochy	19,0	19,9	20,4	21,9	22,5	23,9	25,3	26,2

Źródło: <http://stat.gov.pl/statystyka-miedzynarodowa/porownania-miedzynarodowe/tablice-o-krajach-wedlug-tematow/wskazniki-monitorujace-europa-2020/> (20.09.2017).

ła się ponadczterokrotnie – należy zauważyć, że efekt ten nie zawsze przekłada się na zdobycie satysfakcjonującej pracy. Wielu absolwentów, których problemem jest brak doświadczenia zawodowego, czuje się sfrustrowanych faktem, iż pomimo ukończenia studiów wyższych rynek nie oferuje im pracy adekwatnej do zdobytego wykształcenia. W efekcie nierzadko zmuszeni są do podejmowania pracy poniżej swoich kwalifikacji.

Aby uniknąć efektu marnowania potencjału kapitału społecznego, pożądane jest zatem jak najszybsze dostosowanie oferty edukacyjnej do oczekiwań rynku, w tym m.in. umożliwienie zdobywania doświadczenia w trakcie nauki, co ma niebagatelne znaczenie w warunkach szybkiego postępu technologicznego oraz postępującej mechanizacji produkcji.

6. Zagrożenie ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w państwach UE

Dane statystyczne odzwierciedlające liczbę osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym prowadzą do wniosku, że wyników osiągniętych przez poszczególne kraje w tej dziedzinie nie można uznać za satysfakcjonujące. W analizowanym okresie relatywnie wysoki poziom wskaźnika wiązać należy z odłożonymi w czasie skutkami kryzysu ekonomicznego. Średnia wartość wskaźnika dla UE-28 w okresie 2010-2012 rosła, z kolei w latach 2013-2015 przyjmował on wartości malejące, co wiązać można w znacznym stopniu z poprawą sytuacji na rynkach pracy w niektórych krajach. Porównanie wartości wskaźnika z lat 2015 i 2009 uwidacznia fakt, iż na przestrzeni 6 lat wzrósł on w połowie państw członkowskich, czego nie można uznać za zjawisko pozytywne. Tym samym zakładany w strategii cel zorientowany na wydzwignięcie z ubóstwa znacznej liczny obywateli UE będzie trudny do zrealizowania.

Według danych GUS w Polsce ograniczeniu uległa liczba osób dotkniętych deprivacją materialną¹ (spadek z 8,1 do 6,7%), co miało istotne przełożenie na spadek wartości głównego wskaźnika monitorującego realizację Strategii Europa 2020 w zakresie ubóstwa (tab. 5), tj. wskaźnika zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (23,4% w 2015 r. i 21,9% w 2016 r.) [<http://biznes.onet.pl>]. Skala skrajnego ubóstwa w 2016 r. zmniejszyła się w porównaniu do 2015 r. o 1,6 p.p.

---

¹ Wskaźnik pogłębionej deprivacji materialnej odzwierciedla odsetek osób w gospodarstwach domowych, które deklarują brak możliwości zaspokojenia z uwagi na niekorzystną sytuację finansową co najmniej 4 z 9 potrzeb odnoszących się m.in. do możliwości opłacenia tygodniowego wyjazdu wszystkich członków gospodarstwa domowego na wypoczynek raz w roku, spożywania mięsa, ryb (lub wegetariańskiego odpowiednika) co drugi dzień, ogrzewania mieszkania odpowiednio do potrzeb, pokrycia niespodziewanego wydatku (w wysokości odpowiadającej miesięcznej wartości granicy ubóstwa relatywnego, przyjętej w danym kraju, w roku poprzedzającym badanie), terminowego regulowania opłat związanych z mieszkaniem, spłatą rat i kredytów, posiadania telewizora kolorowego, posiadania samochodu, posiadania pralki, posiadania telefonu (stacjonarnego lub komórkowego).

i wyniosła 4,9%. Jednej z istotnych przyczyn tego zjawiska upatrywać należy w programie Rodzina 500 plus – wśród rodzin wielodzietnych spadek wskaźnika skrajnego ubóstwa był najbardziej znaczący (10% w 2016 r. w relacji do 17% w 2015 r.). W związku z wprowadzeniem w Polsce programu Rodzina 500 plus należy oczekiwać dalszej poprawy wartości wskaźnika w kolejnych latach.

Tabela 5. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w %)

Kraj	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
UE-28	-	23,7	24,3	24,7	24,6	24,4	23,7
Austria	19,1	18,9	19,2	18,5	18,8	19,2	18,3
Belgia	20,2	20,8	21,0	21,6	20,8	21,2	21,1
Bułgaria	46,2	49,2	49,1	49,3	48,0	40,1	41,3
Chorwacja	b.d.	31,1	32,6	32,6	29,9	29,3	29,1
Cypr	23,5	24,6	24,6	27,1	27,8	27,4	28,9
Czechy	14,0	14,4	15,3	15,4	14,6	14,8	14,0
Dania	17,6	18,3	17,6	17,5	18,3	17,9	17,7
Estonia	23,4	21,7	23,1	23,4	23,5	26,0	24,2
Finlandia	16,9	16,9	17,9	17,2	16,0	17,3	16,8
Francja	18,5	19,2	19,3	19,1	18,1	18,5	17,7
Grecja	27,6	27,7	31,0	34,6	35,7	36,0	35,7
Hiszpania	24,7	26,1	26,7	27,2	27,3	29,2	28,6
Holandia	15,1	15,1	15,7	15,0	15,9	16,5	16,8
Irlandia	25,7	27,3	29,4	30,0	29,5	27,6	b.d.
Litwa	29,6	34,0	33,1	32,5	30,8	27,3	29,3
Luksemburg	17,8	17,1	16,8	18,4	19,0	19,0	18,5
Łotwa	37,9	38,2	40,1	36,2	35,1	32,7	30,9
Malta	20,3	21,2	22,1	23,1	24,0	23,8	22,4
Niemcy	20,0	19,7	19,9	19,6	20,3	20,6	20,0
Polska	27,8	27,8	27,2	26,7	25,8	24,7	23,4
Portugalia	24,9	25,3	24,4	25,3	27,5	27,5	26,6
Rumunia	43,0	41,5	40,9	43,2	41,9	40,3	37,3
Słowacja	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4
Słowenia	17,1	18,3	19,3	19,6	20,4	20,4	19,2
Szwecja	15,9	15,0	16,1	15,6	16,4	16,9	16,0
Węgry	29,6	29,9	31,5	33,5	34,8	31,8	28,2
Wielka Brytania	22,0	23,2	22,7	24,1	24,8	24,1	23,5
Włochy	24,9	25,0	28,1	29,9	28,5	28,3	28,7

Źródło: <http://stat.gov.pl/statystyka-miedzynarodowa/porownania-miedzynarodowe/tablice-o-krajach-wedlug-tematow/wskazniki-monitorujace-europa-2020/> (20.09.2017).

7. Zakończenie

Zgodnie z założeniami przyjętymi w strategii Europa 2020 ich osiągnięcie w horyzoncie czasu 2010-2020 ma zapobiec stopniowej utracie znaczenia ekonomicznego Unii Europejskiej w światowym porządku gospodarczym. Analiza danych statystycznych odzwierciedlających poziom realizacji przyjętych założeń kaže jednak podać w wątpliwość ich terminowość.

Jakkolwiek słuszne w kontekście umacniania pozycji międzynarodowej unijnej gospodarki, w niektórych obszarach prognozowane cele wydają się zbyt ambitne. Choć sytuacja na unijnym rynku pracy ulega systematycznej poprawie, należy mieć na uwadze, iż wciąż liczba bezrobotnych jest relatywnie wysoka. Optymistyczne wyniki w zakresie wzrostu odsetka wykształconego społeczeństwa z pewnością mogą cieszyć, o ile dla większości z tych osób znajdzie się miejsce na rynku pracy zgodne ze zdobytym wykształceniem. Biorąc pod uwagę widoczny w ostatnich latach w Polsce problem niedopasowania systemu edukacji do wymagań rynku pracy, za zasadne uznać należy postulaty działań na rzecz rozwoju szkolnictwa zawodowego oraz towarzyszącego mu systemu praktyk zawodowych.

Obiecujące wyniki w zakresie polityki klimatycznej obarczone są ryzykiem niedopasowania oczekiwań do możliwości niektórych państw członkowskich w kwestii regulacyjnej, technologicznej, finansowej czy infrastrukturalnej. Relatywnie wysoka liczba osób pozostających bez pracy wpływa niekorzystnie na wyniki w zakresie wydzwignięcia części obywateli UE z ubóstwa.

Postępów w sferze zwiększania wydatków na b+r także nie można uznać za w pełni satysfakcjonujące. Wprawdzie niektóre kraje osiągają bardzo dobre wyniki w dziedzinie podnoszenia innowacyjności, jednak w pozostałych państwach tempo ocenić należy jako zbyt powolne. Widoczne w okresie 2014-2015 osłabienie działań proinnowacyjnych, którego wyrazem było także relatywnie niskie tempo zwiększania nakładów na sferę badawczo-rozwojową, miało związek z koniecznością przezwycięzania recesji, jako dłuższego niż się spodziewano, niekorzystnego efektu ostatniego kryzysu ekonomicznego. Prognozowany w perspektywie 2 najbliższych lat wzrost poziomu innowacyjności w państwach UE (na podstawie deklaracji firm odnośnie do utrzymania lub zwiększenia poziomu inwestycji w innowacje) wydaje się zbyt optymistyczny w kontekście wciąż występujących problemów na rynku pracy. W ujęciu kompleksowym terminowa realizacja wszystkich założeń Strategii Europa 2020 wydaje się mało prawdopodobna.

Literatura

- Bukowski M., Szpor A., Śniegocki A., 2012, *Potencjal i bariery polskiej innowacyjności*, Instytut Badań Strukturalnych, Warszawa, s. 21.
- European Commission, *Innovation Union Scoreboard 2017*, s. 90.
- Gmurczyk J., 2014, *Innowacyjność polskiej gospodarki. Stan obecny i rekomendacje*, Instytut Obywatelski, Warszawa.
- <http://biznes.onet.pl/wiadomosci/kraj/skrajne-ubostwo-w-polsce-dane-gus-2017-r/6hcj3c...> (19.09.2017).
- <http://ec.europa.eu/DocsRoom> (19.09.2017).
- http://energetyka.wnp.pl/ue-uzgodnila-ramy-polityki-klimatycznej-do-2030-roku,236892_1_0_0.html.
- http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2486_pl.htm (10.09.2017).
- <http://forsal.pl/artykuly/1024051,bezrobocie-w-ue-styczen-2017-eurostat-stop-a-bezrobocia-w-polsce-praca-w-czechach.html> (19.09.2017).
- http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/POZ_Wskazniki_Europa2020.pdf (20.09.2017).
- <http://stat.gov.pl/statystyka-miedzynarodowa/porownania-miedzynarodowe/tablice-o-krajach-wedlug-tematow/wskazniki-monitorujace-europa-2020/> (20.09.2017). https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_pl (10.09.2017).
- <https://rynekpracy.pl/monitory/zatrudnienie-w-krajach-unii-europejskiej>] (18.09.2017).
- Komisja Europejska, Komunikat Komisji, *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Bruksela, 3.3.2010, KOM (2010) 2020, s. 5.
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej <http://gdm.praca.gov.pl/o-programie/statystyki> (17.09.2017).
- Science, research and innovation performance of the EU. A contribution to the open innovation, open science, open to the Word agenda: 2016, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/744d5735-e1d4-11e5-8a50-01aa75ed71a1> (18.09.2017).